

Nr 222.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm; given Stockholms slott den 29 oktober 1954.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL.

Gunnar Hedlund.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Genom propositionen föreslås att högsta tillåtna antalet borgarråd i Stockholm höjes från åtta till nio.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

42 §.

1 mom. Stadsfullmäktige välja vid ordinarie sammanträdet i oktober månad det år, då val av stadsfullmäktige ägt rum, minst fyra och högst nio borgarråd för en tid av fyra år. Till borgarråd må allenast utses personer med synnerlig insikt och erfarenhet i kommunala förvaltningsfrågor eller eljest i allmänna värv. Vid val av borgarråd skall, där så äskas eller omröstning begäres, anställas särskilt val av varje borgarråd.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utan hinder av vad som stadgats om tidpunkt för borgarrådsval och om den period valet skall avse må stadsfullmäktige vid ordinarie eller extra sammanträde välja ett borgarråd för tiden intill fullmäktiges ordinarie sammanträde i oktober 1958.

¹ Senaste lydelse av 42 § 1 mom. se 1942:178.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 29 oktober 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, anmäler fråga om *utökning av antalet borgarråd i Stockholm* och anför därvid följande.

Det centrala administrativa organet inom Stockholms kommunalförvaltning är stadskollegiet. Enligt lagen den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm skall stadskollegiet å stadsfullmäktiges vägnar leda förvaltningen av stadens angelägenheter. I kollegiet föredras ärendena i allmänhet av borgarråd, som tillsammans bildar en borgarrådsberedning. Om tillsättning av borgarråden stadgas i 42 § 1 mom. nämnda lag, att stadsfullmäktige vid ordinarie sammanträdet i oktober månad det år, då val av stadsfullmäktige ägt rum, väljer minst fyra och högst åtta borgarråd för en tid av fyra år.

Vid borgarrådsinstitutionens tillkomst år 1920 fastställdes maximiantalet borgarråd till sex. Vid en år 1940 genomförd omorganisation av den centrala förvaltningen i Stockholm höjdes detta antal till åtta. Sedan 1946 är antalet borgarråd i staden det högsta tillåtna eller alltså åtta.

Genom en den 15 oktober 1954 dagtecknad skrivelse har *Stockholms stadsfullmäktige* hemställt att maximiantalet borgarråd måtte höjas från åtta till nio. I skrivelsen åberopas som motivering de skäl, som anförts av stadskollegiet i ett den 13 oktober 1954 dagtecknat utlåtande, nr 349, samt anhålles att ändringen måtte ske i enlighet med ett av stadskollegiet upprättat, vid utlåtandet som bilaga fogat lagförslag.

I utlåtandet nr 349 erinrar *stadskollegiet* om att under de åtta år, som förflutit efter det antalet borgarråd ökats till åtta, stadens kommunala förvaltning avsevärt vidgats till sin omfattning och därjämte i flera hänseenden blivit mera komplicerad. Stadskollegiet anför vidare.

Stadens folkmängd har under de senaste tio åren vuxit med över 100 000 personer. Denna tillväxt har tillsammans med bostadsbristen och den med citybildningen sammanhängande utflyttningen från den inre staden — årligen minskas folkmängden i det inre stadsområdet med omkring 7 000

personer — framdrivit en utbyggnad av staden i en takt och omfattning utan tidigare motstycke. Det gäller här icke blott en bostadsexploatering av ovanlig storlek. Parallellt härmed har stadsbyggandet måst inriktas på att tillgodose behov av gemensamhetsanordningar av skilda slag, skolor och andra inrättningar samt att anlägga nya trafikleder. Stora krav på den kommunala förvaltningsapparaten ha vidare ställts av den erforderliga omdaningen av Nedre Norrmalm och andra delar av den inre staden samt av tunnelbanans utbyggande, vilka åtgärder på grund av bilismens starka utveckling måst bedrivas i snabbast möjliga tempo. En mängd nya makt-påliggande uppgifter ha vidare under 8-årsperioden genom lagstiftning eller av andra anledningar tillkommit på socialvårdens, ungdomsvårdens, skolans och sjukvårdens områden. Även i fråga om stadens tekniska verk föreligga ett flertal av stadsutvecklingen och tekniska framsteg framkallade nya problem.

Den snabba utbyggnaden av staden har medfört, att de för exploatering tillgängliga markreserverna inom stadens administrativa gränser i en nära framtid äro uttömda. Härigenom aktualiseras mer och mer Stor-Stockholmsproblemen. Dessa innefatta ett flertal frågor om samarbete mellan staden och de kringliggande kommunerna. I första hand kommer härvid givetvis ifråga den fortsatta bostadsförsörjningen för Stor-Stockholm och därmed sammanhängande problem. Det gäller att upprätthålla en årlig nyproduktion av över 10 000 lägenheter, varav tre fjärdedelar hittills ankommit på Stockholms stad. Härvidlag är en samordning nödvändig, om man skall kunna undvika allvarliga felinvesteringar. Ett särskilt problem i detta sammanhang är samordningen av bostadsförmedlingsverksamheten. Ett annat viktigt problemkomplex utgör trafikfrågorna. Här gäller det icke endast att samordna huvudtrafiklederna till och genom området. Av lika stor vikt är att en samordning av de kollektiva trafikmedlen snarast åvägbringas. Det kan framhållas, att i Köpenhamn nyligen framlagts ett förslag, innebärande att de viktigaste, på skilda administrativa enheter fördelade kollektiva trafikmedlen sammanslås till ett gemensamt företag.

Ytterligare viktiga samarbetsproblem finnas inom sjukvårdsområdet samt inom vissa grenar av undervisningsväsendet, t. ex. gymnasie- och yrkesutbildningen.

Behovet av samarbete mellan staden och grannkommunerna i de hänseenden, som här nämnts, har redan tidigare uppmärksammats. Under senare år ha också tillskapats flera organ för främjande av dylikt samarbete, såsom Stockholmstraktens regionplaneförbund, Stor-Stockholms samarbetsdelegation och Stor-Stockholms trafikutredning. Därjämte pågå vissa förhandlingar med landstinget i sjukhusfrågor och mellan staden och vissa grannkommuner har träffats avtal om samverkan beträffande förmedling av lägenhetsbyten.

Stor-Stockholm utgör i allt väsentligt, oberoende av de administrativa gränserna, en enhet såväl med hänsyn till näringslivet som ock ur trafikmässig och samhällsekonomisk synpunkt. En enhetlig planering och bedömning i fråga om alla för detta område gemensamma problem måste därför eftersträvas. Så snabbt som bebyggelseutvecklingen nu fortskrider ha dessa frågor en omedelbar aktualitet. Det synes därför angeläget att från Stockholms stads sida alla de åtgärder vidtagas, som kunna befordra en enhetlig och planmässig handläggning av hithörande spörsmål.

Med Stockholms stads nuvarande organisation äro emellertid dessa frågor splittrade på ett flertal under olika rotlar sorterande organ, vilket med hänsyn till dessa frågars redan nu stora och framdeles alltmer växande betydelse framstår som en allvarlig olägenhet. En förbättring i angivna hänseende skulle enligt stadskollegiets mening vinnas genom att för ifrågasvarande ändamål inrätta en särskild borgarrådsbefattning. Å detta borgarråd skulle då ankomma att bereda och handlägga samtliga å staden ankommande Stor-Stockholmsproblem, givetvis dock i nära samråd med vederbörande fackborgarråd.

I överensstämmelse med kommunalförvaltningens organisatoriska uppbyggnad torde för hithörande frågor böra tillskapas ett särskilt organ, vari det nya borgarrådet skulle ingå som ordförande och övriga ledamöter utses av stadsfullmäktige. Denna fråga bör emellertid bli föremål för fortsatta överväganden av stadskollegiet.

De i Stor-Stockholmsproblemen ingående frågorna äro av sådan omfattning och art att de sannolikt i och för sig skulle vara en tillräcklig uppgift för ett nionde borgarråd. Det kan dock tänkas visa sig lämpligt att på denne lägga även andra uppgifter, som med hänsyn till förvaltningens fortsatta tillväxt icke kunna medhinnas av de övriga borgarråden. Den närmare preciseringen av det nya borgarrådets uppgifter torde få prövas av stadskollegiet, som jämväl har att bestämma erforderliga ändringar i rotelinindelningen. Redan nu torde kunna konstateras att stadens bostadsförmedlingsverksamhet lämpligen bör inordnas under det nya borgarrådet.

Såsom av det ovan anförda torde framgå skulle ett nionde borgarråd med här föreslagna uppgifter få ett omfattande och betydelsefullt arbetsfält. Samtidigt skulle en avlastning av uppgifter ske från flera av de nuvarande borgarråden.

Stadskollegiet tillstyrker sålunda, att åtgärder nu vidtagas för inrättande av ytterligare en borgarrådsbefattning. En utökning av borgarrådets antal förutsätter emellertid — såsom inledningsvis nämnts — en ändring av gällande kommunallag för Stockholm. Kollegiet får därför föreslå, att stadsfullmäktige i skrivelse till kungl. maj:t anhålla om framläggande av proposition till innevarande års höstriksdag angående sådan ändring av kommunallagen för Stockholm, att maximiantalet borgarråd ökas från åtta till nio (förslag till lagändring jämte erforderliga övergångsbestämmelser har som bilaga fogats till detta utlåtande). Kollegiet förutsätter, att denna lagändring skall kunna genomföras till 1955 års ingång (eventuellt redan till den 1 december 1954).

Stadskollegiet får vidare föreslå, att stadsfullmäktige redan nu besluta, att antalet borgarråd skall vara nio fr. o. m. den tidpunkt, då den begärda lagändringen enligt kungl. maj:ts och riksdagens beslut kan komma att träda i kraft. Den organisation av borgarrådsberedningen under instundande mandatperiod, som härigenom vinnes, betraktar stadskollegiet som en enhetlig lösning.

Det av stadskollegiet åberopade lagförslaget är av följande lydelse.

F ö r s l a g t i l l

Lag om ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen om kommunalstyrelse i Stockholm.

42 § 1 mom. Stadsfullmäktige välja vid ordinarie sammanträdet i okto-

ber det år, då val av stadsfullmäktige ägt rum, minst fyra och högst nio borgarråd för en tid av fyra år. Till borgarråd — — — varje borgarråd.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den

Stadsfullmäktige, som för tiden intill ordinarie sammanträdet i oktober 1958 valt åtta borgarråd, må för samma tid utse ytterligare ett borgarråd vid extra sammanträde, varom må särskilt bestämmas, eller vid ordinarie sammanträdet i december 1954.

Stadsfullmäktiges ovannämnda skrivelse har den 23 oktober 1954 av överståthållarämbetet ingivits till Kungl. Maj:t. Ämbetet har därvid tillstyrkt framställningen och i samband därmed anført.

Den av fullmäktige begärda lagändringen avser att möjliggöra en utökning av antalet borgarråd från åtta till nio. Överståthållarämbetet — som icke ingår på tidpunkten för denna frågas väckande — får, med den kändedom ämbetet äger om arbetsbelastningen på de olika borgarrådsrotlarna, vitsorda, att en dylik utökning är sakligt motiverad.

Av stadskollegiets utlåtande i ärendet framgår, att det nya borgarrådet i första hand skulle taga befattning med de s. k. Stor-Stockholmsproblemen, d. v. s. sådana frågor, som gälla samarbetet emellan Stockholms stad och de kringliggande kommunerna. Dessa frågor, som otvivelaktigt äro av stor betydelse, beröra olika delar av den kommunala verksamheten och äro därför i Stockholm splittrade på ett flertal olika borgarrådsrotlar. En samordning synes därför vara påkallad. Det torde visserligen vara tveksamt, huruvida det är möjligt att i sådan omfattning lösgöra de praktiska arbetsuppgifter, som ingå i Stor-Stockholmsproblemen, från de rotlar, till vilka de på grund av sin beskaffenhet höra, att dessa arbetsuppgifter kunna utgöra underlag för en särskild borgarrådsrotel. Emellertid kan, såsom jämväl antytts i stadskollegiets utlåtande, behovet av en minskning av arbetsbelastningen å de nuvarande rotlarna tillgodoses genom att även andra arbetsuppgifter överflyttas till den nya roteln.

Överståthållarämbetet tillstyrker således stadsfullmäktiges framställning. Därest den begärda lagändringen genomföres, lär det vara erforderligt med särskilda övergångsbestämmelser för att stadsfullmäktige skola kunna redan under nu löpande mandatperiod för borgarråden begagna sig av möjligheten att utse ytterligare ett borgarråd. Ämbetet tillstyrker därför övergångsbestämmelser av det innehållet, att stadsfullmäktige skola äga att — utan hinder av vad som finnes föreskrivet om det sammanträde, då borgarråd skola väljas, och den tid, valet skall avse — å ordinarie eller extra sammanträde utse ett borgarråd för tiden intill ordinarie sammanträdet i oktober 1958.

Departementschefen.

Den nya kommunallagen, som utfärdades den 18 december 1953 och träder i kraft den 1 januari 1955, avser icke Stockholms stad. Under förarbetena till lagen framhölls att även den särskilda lagen av den 15 juni 1935 om kommunalstyrelse i Stockholm borde överses och därvid anpassas efter

principerna i kommunallagen. Sedermera har sakkunniga tillkallats med uppgift att inom inrikesdepartementet verkställa översyn av kommunal-lagstiftningen för Stockholm. De sakkunniga har emellertid ännu ej av-lämnat förslag annat än i en detaljfråga, berörande den kommunala fond-bildningen. Stadsfullmäktiges nu förevarande framställning får därför be-dömas med utgångspunkt från bestämmelserna i 1935 års lag.

Förslaget att höja maximiantalet borgarråd till nio har motiverats av det faktum att Stockholms kommunala förvaltning avsevärt ökat i om-fattning och blivit mera komplicerad under den tid som förflutit sedan antalet borgarråd år 1946 höjdes till nuvarande maximum, åtta. Behovet av att antalet borgarråd ökas har vitsordats av överståthållarämbetet, som därför tillstyrkt framställningen. För egen del finner jag de anförda skä-len för en ökning grundade och vill därför förorda bifall till stadsfullmäk-tiges begäran.

Det synes angeläget att det nionde borgarrådet kan utses snarast möjligt. Lagändringen torde därför böra förses med en övergångsbestämmelse av det innehåll överståthållarämbetet förordat eller alltså att — utan hinder av vad som finnes föreskrivet om tidpunkt för borgarrådsval och om den period valet skall avse — stadsfullmäktige må för tiden intill ordinarie sammanträdet i oktober 1958 välja ett nionde borgarråd å ordinarie eller extra sammanträde.

I enlighet med vad jag nu förordat har inom inrikesdepartementet upp-rättats förslag till lag angående ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Föredraganden hemställer härefter att Kungl. Maj:t måtte genom pro-position föreslå riksdagen att antaga förut omnämnda inom inrikesdeparte-mentet upprättade förslag till *lag angående ändrad lydelse av 42 § 1 mom. lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga leda-möter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta proto-koll utvisar.

Ur protokollet:

Torsten Jeppsson.
